

Zpravodajství z jižního Kavkazu

září 2013

Gruzie vede žebříček svobody médií

Na indexu svobody médií, zveřejněného Evropskou unií 3. září v Kyjevě, se z šesti hodnocených postsovětských zemí na první příčce umístila Gruzie. Druhé místo obsadilo Moldavsko a třetí Arménie, následují Ukrajina, Ázerbájdžán a Bělorusko. Všechny tyto země jsou členy iniciativy Východního partnerství Evropské unie, jejímž cílem je podporovat spolupráci EU s jejími východními sousedy.

(EN) <http://www.rferl.org/content/georgia-media-freedom/25095369.html>

Ochrana osobních údajů

Začátkem září začal v Gruzii fungovat nový úřad, jehož úkolem je dohled nad dodržováním práva občanů na ochranu svých osobních údajů. Pravomoci a povinnosti Inspektora pro ochranu osobních údajů, jak je úřad nazván, vycházejí ze zákona o ochraně osobních dat z května 2012, a jsou poměrně rozsáhlé. Inspektor bude dohlížet na to, jakým způsobem nakládají soukromé společnosti s osobními údaji, jestli jsou data dostatečně chráněna před zneužitím, případně zda jsou bezpečně likvidována. Tato pravomoc inspektora se však nevztahuje na údaje shromažďované státními institucemi za účelem národní bezpečnosti, policejního vyšetřování nebo ekonomických zájmů státu.

(EN) <http://transparency.ge/en/blog/what-you-need-know-about-new-personal-data-protection-inspector>

Odhalen nový Stalinův pomník

Prvního září byla ve městě Telavi, správním středisku regionu Kachetie na východě Gruzie, odhalena dvoumetrová socha J. V. Stalina. Telavi se tak stalo již pátým městem Kachetie, ve kterém stojí socha tohoto zřejmě nejznámějšího gruzínského rodáka. Na prosinec je plánováno obnovení Stalinovy sochy i v jeho rodišti, městě Gori, kde se nachází také Stalinovo muzeum. Osoba Josifa Vissarionoviče Stalina (vlastním jménem Džugašviliho) je v gruzínské společnosti stále nedořešeným tématem – část obyvatelstva Gruzie Stalina vnímá pozitivně, část jej považuje za masového vraha. Několik málo hodin po odhalení sochy v Telavi ji někdo polil oranžovou barvou. Soše beztak hrozí odstranění, protože město nevydalo povolení k jejímu umístění. Barvou na Stalinovy sochy zaútočili neznámí aktivisté již před několika měsíci v obcích Zemo Alvani, Akura a Kiketi.

(EN) <http://iwpr.net/report-news/statues-defaced-stalin-makes-georgian-comeback>

(EN) <http://www.tabula.ge/en/story/74143-statue-of-stalin-splashed-with-paint-soon-after-being-erected-in-telavi>

(GE) <http://1tv.ge/news-view/54790?lang=en>

(EN) <http://www.rferl.org/content/georgia-stalin-statue/25092944.html>

Pozorovatelská volební mise OBSE v Gruzii

Přípravy na prezidentské volby v Gruzii vrcholí. V polovině září svou pozorovatelskou misi oficiálně zahájila Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), které se zúčastní až 300 pozorovatelů. Ti budou dohlížet nejen na samotný průběh voleb a sčítání

hlasů, ale zůstanou v Gruzii podle potřeby až do listopadu, aby monitorovali i dění bezprostředně po volbách. Prezidentské volby se budou v Gruzii konat 27. října.

(EN) <http://www.rferl.org/content/georgia-osce-election-monitoring/25112146.html>

O post prezidenta Gruzie bude bojovat 22 kandidátů

Salome Zurabišvili. Zdroj: Wikimedia Commons

Počet kandidátů usilujících o to stát se prezidentem Gruzie se ustálil na čísle 22. Ústřední volební komise sice obdržela celkem 54 žádostí o registraci, podmínky však podle ní splnila jen necelá polovina. Jednou z kandidátek, jejíž žádost o volební registraci komise neschválila, byla i bývalá ministryně zahraničí Salome Zurabišvili. Zamítnutí žádosti komise zdůvodnila tím, že Zurabišvili má kromě gruzínského i francouzské občanství. Bývalá ministryně se však proti tomuto rozhodnutí ohradila, neboť podle jejího výkladu volebního zákona se zákaz cizího občanství vztahuje pouze na osobu

prezidenta, nikoli na prezidentské kandidáty.

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25677/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25862/>

Instruktažní film pro bachaře

V Gruzii vznikl nový instruktážní film pro zaměstnance nápravných zařízení, jehož cílem je naučit personál věznic, jak má správně zacházet s vězni. Názorné ukázky z běžných situací, s nimiž se dozorcí setkávají, mají snížit riziko dalšího týrání a zneužívání vězňů, které otráslo gruzínskou veřejností v září loňského roku.

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25754/>

Gruzíni a Arméni na Paměti národa

Česká nezisková organizace Post Bellum, která sbírá vzpomínky pamětníků různých významných událostí 20. století, nově zveřejnila také příběhy několika pamětníků a pamětnic z Gruzie a Arménie. Všechny rozhovory jsou publikovány v jazyce svého vzniku, základní pasáže jsou přeloženy do angličtiny. Lze je najít na webové stránce Paměť národa – www.pametnaroda.cz.

(CZ) <http://www.pametnaroda.cz/news/detail/id/150>

Abcházie v České televizi

Česká televize odvysílala reportáž o dvacátém výročí vyhlášení nezávislosti Abcházie. Lze shlédnout na stránkách ČT:

(CZ) <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/242097-abchazie-je-20-let-samostatna-duvodu-k-oslavam-ale-moc-neni/>

V Abcházii byl zastřelen ruský diplomat

Dmitrij Višernev, diplomat pracující na ruské ambasádě v Abcházii, byl začátkem září zastřelen v Suchumi ve služebním autě, když vyjížděl z garáže svého domu. Postřelena byla i jeho manželka, o několik dnů později zraněním podlehl v nemocnici. Ministerstva zahraničí Ruska i Abcházie shodně uvedla ve svých prohlášeních, že šlo o zločin zaměřený na podkopání přátelských a stabilních rusko-abchazských vztahů. O deset dnů později zatkla gruzínská policie v Batumi Jusufa Lakajeva, jelikož se v tomto městě zúčastnil přestřelky. Nyní jej podezřívá i z vraždy ruského diplomata v Suchumi. Rusko zřejmě požádá Gruzii o jeho vydání. Objevily se také možné motivy vraždy. Jedním z nich je to, že se Višernev angažoval v zakázce na výstavbu komplexu nových budov ruské

ambasády v Suchumi za přibližně 35 milionů dolarů, druhým pak skutečnost, že se neoficiálně zabýval hledáním ruského podnikatele Sergeje Klemantoviče. Ten je neznámý od podzimu loňského roku, kdy za nejasných okolností zmizel.

(EN) <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=26434>

(EN) <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=26436>

(EN) <http://www.rferl.org/content/georgia-abkhazia-russia-consular-official-killed-sukhumi/25099941.html>

(EN) <http://southosetia.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25796/>

Tzv. „borderizace“ pokračuje

Na hranici mezi Jižní Osetií a Gruzií došlo v poslední době k několika konfliktům, zapříčiněným pokračujícím upevňováním pohraničních bariér a ostnatých drátů ze strany ruské armády. Podle některých svědectví ruští vojáci posunují hranici z původního umístění daného linií příměří z války roku 2008 až o několik stovek metrů dále do gruzínského vnitrozemí. Na gruzínské straně bylo zorganizováno již několik protestních akcí proti těmto aktivitám, které jsou v rozporu nejen s mezinárodním právem, ale i s rusko-gruzínskou dohodou o příměří. Jednu z demonstrací uspořádalo sto gruzínských novinářů. Svě znepokojení nad pokračující „borderizací“ vyjádřilo i americké velvyslanectví v Tbilisi. Zabírání gruzínského území velmi ostře zkritizoval prezident Michail Saakašvili ve svém proslovu na zasedání generálního shromáždění OSN. Ruská delegace tehdy na protest opustila jednací sál.

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25814/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25906/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25830/>

(RU) <http://www.ekhokavkaza.com/content/article/25120874.html>

(EN) <http://www.rferl.org/content/georgia-us-breakaway-borderization/25112428.html>

(EN) <http://northosetia.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25894/>

Odstřel velkých šelem

Podle jihoosetského úřadu pro geologii, ekologii a přírodní zdroje došlo k přemnožení některých velkých šelem, a proto je potřeba přistoupit k jejich odstřelu. Odstřelu vlků a šakalů se může účastnit každý, kdo legálně vlastní střelnou zbraň. Za každého zabitého vlka mu pak stát zaplatí 1500 rublů, za vlčici 2000 a za šakala 500.

(RU) <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/229885/>

Arménie chce vstoupit do celní unie s Ruskem

Vláda v čele s prezidentem Seržem Sarkisjanem schválila plán na přistoupení Arménie k celní unii s Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem. Toto rozhodnutí vyvolalo celou řadu odmítavých reakcí, ať už v Arménii či v zahraničí. V Jerevanu se konalo několik protestních demonstrací. Ačkoliv měly nenásilný průběh, došlo k zásahu policie a zadržení a zranění několika lidí.

Ke kroku arménské vlády se vyjádřil i komisař pro rozšiřování Evropské unie Štefan Füle. Ten nejprve prohlásil, že Arménie nemůže být zároveň přidruženým členem EU a součástí této tzv. Eurasijské celní unie. Podle Füleho slov tak na nadcházejícím summitu EU ve Vilniusu nemůže dojít k podepsání asociační dohody mezi Arménií a EU, ačkoli se s tím ještě v nedávné době počítalo. Později Füle své vyjádření zčásti korigoval a uvedl, že Evropská unie má stále zájem na upevnění vztahů s Arménií i s tamní občanskou společností.

Pozoruhodné je, že připojení k Eurasijské celní unii v budoucnu nevyloučil ani gruzínský předseda vlády Ivanišvili. Vysloužil si za to tvrdou kritiku i ze strany některých svých

politických spojenců. Gruzie by na rozdíl od Arménie měla v příštím roce přistoupit k dohodě o přidružení s EU.

(EN) <http://www.rferl.org/content/eu-armenia-customs/25097827.html>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25674/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25685/>

(EN) <http://www.rferl.org/content/georgia-eurasia-union/25097530.html>

Arménští aktivisté zmláceni

Během září došlo k několika násilným útokům na arménské občanské aktivisty. Neznámí útočníci zbili Surena Saghateliana a Haykaka Aršamiana, kteří se účastnili protestů proti vstupu Arménie do celní unie s Ruskem a jsou známí svou otevřenou kritikou vlády. První jmenovaný je členem Transparency International, druhý koordinátorem Jerevanského novinářského klubu. Oba skončili se zraněními v nemocnici. Stejně dopadli Suren Gevorgjan a Saak Pogosjan, členové k vládě kritické organizace Pre-Parliament. Nejméně osm občanských aktivistů bylo od konce srpna terčem podobných útoků.

(EN) <http://www.rferl.org/content/armenia-activists-beaten/25097623.html>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25901/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25713/>

Nový arménský chrám v Moskvě

Arménský kostel v Moskvě. Zdroj: Wikimedia Commons

V Moskvě byl otevřen nový kostel Arménské apoštolské církve. Pojme až tisíc lidí a je tak největším arménským chrámem mimo Arménii. Vysvěcení provedl katolikos všech Arménů, Garegin II., za přítomnosti svého pravoslavného protějšku patriarchy Kyrila. Obřadu se účastnil například i arménský prezident Serž Sarkisjan.

(EN) <http://www.rferl.org/content/armenia-apostolic-moscow-cathedral/25109320.html>

Studenti obviněni ze špionáže

Na konci září by měl pokračovat soudní proces s dvěma studenty z Náhorního Karabachu, kteří byli v březnu tohoto roku obviněni ze špionáže. Údajně měli poskytnout cizím tajným službám, konkrétně jedné osobě žijící v Istanbulu, důležité strategické informace. V červenci byli odsouzeni k 10, resp. 11 roků vězení, proti čemuž se oba obvinění odvolali. Podle jejich právníků se oba studenti cítí nevinní, nemají žádnou kriminální minulost a oba trpí zdravotními potížemi. Navíc, rodina jednoho z obviněných jsou uprchlíci z Ázerbájdžánu, kteří se účastnili karabašské války, a takováto rodina „prostě nemůže vychovat zrádce“, řekl jeden z obhájců.

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25899/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25771/>

Zátah proti opozici v předvečer voleb

Podle lidskoprávní organizace Human Rights Watch (HRW) dochází v Ázerbájdžánu v posledních týdnech a měsících k nebyvalému porušování lidských práv. Nejde jen o individuální stíhání opozičních aktivistů, ale o rozsáhlou snahu režimu potlačovat celou řadu občanských svobod – zejména svobody projevu a shromažďování. Dramatické přitvrzování režimu se podle HRW projevuje hlavně v posledních 18 měsících. Jedním z nejvážnějších případů porušování lidských práv je stíhání a věznění skupiny aktivistů z mládežnické organizace NIDA. Ti mohou být

HUMAN
RIGHTS
WATCH

v procesu, který HRW označuje za vykonstruovaný a nespravedlivý, odsouzení k mnohaletým trestům vězení.

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-freedoms-hrw-report/25092726.html>

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-opposition-youth-arrest/25105283.html>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25785/>

Soud s redaktorem Tolyši Sado

Soud v Baku vynesl rozsudek nad šéfredaktorem listu „Tolyši Sado“ (Hlas Talyšů) a lidskoprávním aktivistou Hilalem Mamadovem. Mamadov stráví za „podněcování etnické nenávisti, vlastizrady a držení drog“ za mřížemi pět let. Noviny, jejichž šéfredaktorem Mamadov je, jsou jediným listem v Ázerbájdžánu, vydávaným v talyštině, jazyku příbuznému perštině. Panují důvodné obavy, že Mamadovo zdraví a život budou ve vězení vážně ohroženy, neboť jeho předchůdce na místě šéfredaktora Novruzali Mammadov, poté, co byl rovněž uvězněn, zemřel v roce 2009 na následky mučení.

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-journalist-sentence-mamedov/25120028.html>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25909/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25898/>

Džamil Hasanli.

Zdroj: Wikimedia Commons

Deset kandidátů na prezidenta

Pro prezidentské volby v Ázerbájdžánu, které proběhnou 9. října, je zaregistrováno deset kandidátů, což je nejvíce v historii. Celá řada kandidátů však zaregistrována nebyla – jedním z nich byl i pravděpodobně nejsilnější opoziční kandidát Rustam Ibragimbekov. Ten byl ústřední volební komisí vyřazen z toho důvodu, že má dvojí občanství - ázerbájdžánské a ruské. Nejsilnějším kandidátem opozice se tak stal jeho „náhradník“ Džamil Hasanli, historik a poradce bývalého prezidenta Elčibeje. Lidé okolo Hasanliho v posledních týdnech před volbami čelí rostoucímu nátlaku a vydírání ze strany Alijevova režimu. Syn předsedy

Ázerbájdžánské lidové fronty, strany, která Hasanliho kandidaturu podporuje, byl odsouzen na 25 dní vězení za to, že údajně záměrně poškozoval předvolební plakáty jiných kandidátů. Syn jiného Hasanliho blízkého spolupracovníka, Oqtaye Gulalijeva, byl pro změnu 23. září napaden a pobodán neznámými útočníky.

Sám Hasanli se stal terčem útoku ze strany svého rivala Hafize Hadžijeva. Stalo se tak během televizní debaty, které se zúčastnili všichni prezidentští kandidáti (kromě Alijeva) a kde došlo k hádce mezi těmito dvěma muži. Ta vyvrcholila ve chvíli, kdy Hadžijev hodil po Hasanlim láhev a následně byl vyveden ze studia. Hadžijeva rozzuřilo, že Hasanli nařkl prezidenta Alijeva z korupce.

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-presidential-election-candidates/25109034.html>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25703/>

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-oppositionist-gulaliyev-son-stabbed/25117396.html>

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-opposition-son-arrested/25114978.html>

(EN, AZ) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-election-debate-attack-television-president-hasanli/25111775.html> (video z hádky prezidentských kandidátů)

Další represe

Osm aktivistů mládežnického opozičního hnutí NIDA, kteří jsou od dubna letošního roku ve vazbě za údajné držení drog a zbraní, bylo obviněno z dalších trestných činů – organizace masových nepokojů a účasti na nich. Podle lidskoprávních organizací jsou obvinění dotyčných politicky motivována. Poté, co se děda jednoho z aktivistů držených

ve vazbě dozvěděl, že vnukovi nyní hrozí až 12 let vězení, spáchal sebevraždu podřezáním žil na zápěstí.

Během září byl dále zatčen novinář Parviz Hašimli, který píše pro nezávislé noviny Bizim Yol („Tvoje cesta“). Jak se to již u nepohodlných aktivistů a novinářů v Ázerbájdžánu stává zvykem, byl obviněn z nelegálního držení zbraní a drog. Správa vazební věznic nyní brání jeho advokátovi v tom, aby jej navštívil.

Fazail Alijev, tělesně postižený veterán z války o Náhorní Karabach, pak informoval o vyhrožování ze strany policie. Nátlak na něj souvisí s tím, že podporuje ve volbách opozičního kandidáta Džamila Hasanliho a sbírá pro něj podpisy.

(EN) <http://www.rferl.org/content/azerbaijan-opposition-youth-arrest/25105283.html>

(EN) www.rferl.org/content/azerbaijan-journalist-arrest/25109723.html

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25839/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25679/>

(EN) <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/25785/>

K odběru měsíčního zpravodajství z jižního Kavkazu se můžete snadno přihlásit na <http://www.cestainiciativy.cz>

Líbí se vám zpravodajství? [Pomozte nám pokračovat v jeho vydávání!](#)

NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ – NESEHNUTÍ
tř. Kpt. Jaroše 18, 602 00 Brno, tel.: 543 245 342, e-mail: martin@nesehnuti.cz
<http://www.nesehnuti.cz>

Na vzniku tohoto přehledu zpráv se podíleli:
Štěpán Lohr, Martin Hyt'ha, Milan Štefanec

Poznámky:

Názvy některých měst i území na jižním Kavkaze se staly součástí politických bojů, které navazují na přímé vojenské konflikty mezi různými znepřátelenými zeměmi. Proto se můžete ve zpravodajství v ruském i anglickém jazyce setkávat s názvy jako Sukhumi/Sukhum, Stepanakert/Khankendi [1], Tskhinvali/Tskhinval, South Ossetia/Tskhinvali Region apod. V tomto zpravodaji se snažíme používat pro pojmenování hlavních měst neuznaných či částečně uznaných území jazykovou podobu, která byla konzultována s Ústavem pro jazyk český Akademie věd České republiky (pokud taková podoba existuje).

Pro bezprostřední vzhled a ilustraci některých názorových postojů politického života na jižním Kavkaze občas uvádíme i odkazy na zdroje, které vyjadřují stanovisko pouze jedné ze zainteresovaných stran či na zdroje, které v žádném případě nelze označit za nezájaté. V žádném případě to neznamená, že se redakce tohoto zpravodaje ztotožňuje se všemi názory či východisky médií, jejichž odkazy uvádíme.

[1] Ázerbájdžán v roce 1991 přejmenoval město na Chankendi a používá pouze tento název, Arménie a arménské obyvatelstvo, které nyní město ovládá, používají název Stepanakert vzniklý v dobách Sovětského svazu v roce 1923.